

Inbördeskrig i Sudan

En kamp om politisk makt och ekonomiska intressen

Karolina Lindén

Inbördeskriget i Sudan har slagit landet i spillror. Ett och ett halvt år efter krigsutbrottet är 25 miljoner människor i behov av humanitär hjälp och över elva miljoner människor har tvingats fly sina hem. FN har beskrivit kriget som världens största humanitära och fördrivningskris. Hur blev det så när Sudan för bara fem år sedan var på väg mot demokrati? Det här memot beskriver hur Sudans politiska historia, som präglats av militärkupper och militärens politiska och ekonomiska inflytande, lade grunden till inbördeskriget mellan Sudans försvarsmakt (SAF) och den paramilitära gruppen Snabbstödsstyrkorna (RSF). Memot belyser också hur både inhemska och externa aktörers ekonomiska och politiska intressen driver på kriget och vad det innebär för stabiliteten i regionen.

NÄR DE TVÅ generalerna Abdel Fattah al-Burhan och Mohamed Hamdan Dagalo, känd som "Hemedti" öppnade eld mot varandra i Khartoum i april 2023 chockade de en hel värld. De föregående årens period av demokratisträvan som även engagerat stora delar av det internationella samfundet gick i graven och ersattes med ett krig av sällan skådat slag.

Det här memot beskriver några av de bakomliggande förklaringarna till den svårlösta konflikt som vi ser idag: militärens dominans i politiken, diktatorn Omar al-Bashirs försök att skydda sig från militärkupper, de civilas försök att återta kontrollen över ekonomin från militären, maktkampen mellan den sudanesiska försvarsmakten (SAF) och milisen Snabbstödsstyrkorna, *Rapid Support Forces* (RSF) och den stora mängden externa aktörer som använder Sudan som en arena för sina egna intressen.

Det här memot visar hur det pågående kriget främst handlar om politisk makt och ekonomiska intressen, till skillnad från Sudans tidigare två inbördeskrig som i huvudsak handlade om etnicitet, religion, ideologi och Sydsudans självständighet.

Memot är uppdelat i fyra delar. Det nuvarande kriget behöver förstås i ljuset av Sudans politiska historia. Därför beskriver memots första del Sudans cykler av kupper, revolutioner och krig. Del två beskriver vägen till inbördeskriget medan del tre beskriver den pågående konflikten och den omfattande externa inblandningen. Del fyra beskriver konsekvenserna av kriget: den svåra humanitära situationen för befolkningen,

riskerna för total statskollaps och en ökad destabilisering av Afrikas horn som följd.

KRIG, FREDSAVTAL OCH MILITÄRKUPPER HAR FORMAT SUDANS POLITISKA LIV

Det finns tre huvudsakliga faktorer som har format Sudans moderna historia: inbördeskrig, fredsprocesser och cykler av revolution, militärkupper och diktatur.

Ständiga inbördeskrig

Sudan har befunnit sig i inbördeskrig nästan hela tiden sedan självständigheten från Storbritannien och Egypten 1956. De två första inbördeskrigen (1955-1972 och 1983-2005) handlade om etnicitet, religion, fördelningen av resurser och självbestämmande för södra Sudan. Sydsudans självständighet från Sudan 2011 var en följd av dessa krig. Även den väpnade konflikten i Darfur (2003-2020) mellan Sudans regering (som domineras av arabiska muslimer) och flera rebellgrupper (som framför allt är icke-arabiska/afrikanska) handlade om

SUDAN:

Yta: 1 861 484 km² (världens 16:e största land)

Befolkning: ca 50 miljoner invånare

Huvudstad: Khartoum, men de facto-regeringen sitter i Port Sudan sedan inbördeskriget bröt ut.

Självständighet: 1956 från Storbritannien och Egypten.

Grannländer: Egypten, Eritrea, Etiopien, Sydsudan, Centralafrikanska republiken, Tchad, Libyen.

Vattenvägar: Nilen, Röda havet

etnicitet och fördelningen av resurser. Konflikten fick stor internationell uppmärksamhet för det grova våldet från arabiska stammar mot icke-arabiska och Sudans dåvarande president Omar al-Bashir efterlystes av den internationella brottmålsdomstolen (ICC) för anklagelser om folkmord, krigsbrott och brott mot mänskligheten under konflikten.¹

Fredsavtalen formar politiken

De långa krigen och de tillhörande fredsprocesserna med internationella medlare har format Sudans politiska liv i stor utsträckning. Addis Ababa-avtalet, som avslutade det första inbördeskriget 1972, gav långgående självbestämmande för södra Sudan och förändrade grundlagen. Det så kallade heltäckande fredsavtalet (*Comprehensive peace agreement*), som avslutade det andra inbördeskriget 2005, innebar en väg till självständighet för Sydsudan 2011. Fredsavtalet i Juba (*Juba Peace Agreement*), som avslutade Darfurkonflikten 2020, gav ministerposter till flera ledare för väpnade grupper i övergångsregeringen och alienerade den civila politiska rörelsen som ledde regeringen efter revolutionen.

Cykler av revolutioner, kupper och diktatur

Utöver krigen och fredsavtalen har det politiska livet i Sudan formats av återkommande cykler av revolutioner och militärkupper med kortare perioder av civilt styre där emellan. Diktatorn general Ibrahim Abboud som tog makten i en militärkupp 1958 avsattes i oktoberrevolutionen 1964. En vald regering satt sedan vid makten fram till 1969 då general Jaafar al-Nimeiry tog makten i en militärkupp. al-Nimeiry blev i sin tur avsatt i aprilrevolutionen 1985 och en ny regering valdes 1986. Omar al-Bashir tog sedan makten genom en militärkupp 1989 och styrde landet fram till decemberrevolutionen 2019. Totalt har Sudan haft minst (minst) 17 kupp-försök, där sex har uppnått sitt mål.²

Militären är en dominerande del av politiken

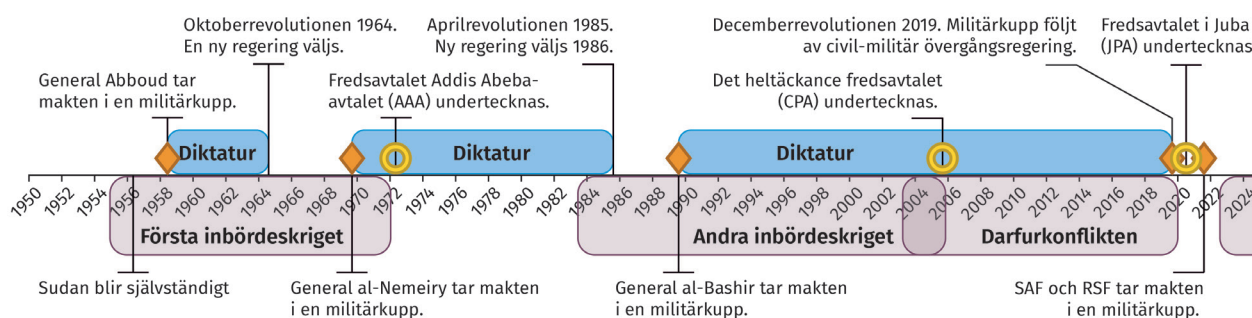
Dessa cykler av militärkupper och längre perioder av militärdiktatur hade inte varit möjligt om inte den sudanesiska försvarsmakten, Sudans väpnade styrkor hade varit en så dominerande kraft i Sudans politiska liv. Den sudanesiska armén deltog i samtliga kupper ovan. I modern tid har de avsatt tre civila regeringar.³ Händelseutvecklingen 2019-2023 skulle komma att bli ytterligare en sådan cykel.

Vägen till inbördeskriget 2023

Den tidigare diktatorn al-Bashirs försök att skydda sig från militärkupper genom att upphöja en av miliserna i Darfur till sin personliga vaktstyrka sådde fröet till det inbördeskrig som vi ser idag. Det pågående kriget i Sudan utkämpas nämligen mellan denna "vaktstyrka" (RSF) och Sudans försvarsmakt.

Den paramilitära styrka al-Bashir vände sig till kom ur *Janjaweed*-rörelsen i Darfur och leddes av Mohamed Hamdan Dagalo, mest känd som Hemedti, "lille Mohamed". *Janjaweed* bestod framförallt av arabiska stammar från Darfur och användes av al-Bashir-regimen för att slå ner på icke-arabiska rebellrörelser i Darfur i kriget 2003. Metoden att rekrytera paramilitära grupper för att slåss i periferin, eftersom SAF saknar den snabbörlighet som krävs där, har använts av flera regimer i Sudan.⁴ *Janjaweed* anklagades tillsammans med al-Bashir och för brott mot mänskligheten och folkmord för sitt agerande i Darfur under kriget.⁵ 2013 utsåg al-Bashir styrkan till personlig vaktstyrka och gav den namnet Snabbstödsstyrkorna.⁶

al-Bashir nöjde sig dock inte med att spela ut den sudanesiska försvarsmakten mot en annan militär styrka. I sin regim lyfte han upp han fyra aktörer som han spelade ut mot varandra för att ingen av dem skulle kunna ta över makten: al-Bashirs eget parti Nationella kongresspartiet NCP (*National Congress Party*), nationella

Figur 1. Sudans moderna historia består av långa krig och cykler av kupper, diktatur och revolutioner. Romb visar militärkupp, ring visar fredsavtal.

Bild: Karolina Lindén.

CENTRALA PERSONER:

- Omar al-Bashir – diktator som styrde Sudan 1989-2019
- General Abdel Fattah al-Burhan – ledare för Sudans väpnade styrkor (**SAF**), Sudans de facto president sedan kuppen 2021
- General Mohamed Hamdan Dagalo, känd som "Hemedti" – ledare för milisen Snabbstödsstyrkorna, Rapid Support Forces (**RSF**)
- Abdallah Hamdok – civil premiärminister i övergångsregeringen 2019-2021, ledare i den civila rörelsen Styrkorna för frihet och förändring, Forces for freedom and change (**FFC**) och senare Tagaddum.
- Abdelaziz al-Hilu – ledare för den väpnade rörelsen Sudaneiska folkets befrielse rörelse – nord, Sudan People's Liberation Movement – North (**SPLM-N al-Hilu**) som är aktiv i delstaterna Blå Nilen och Södra Kordofan.
- Abdul Wahid al-Nur – ledare för den väpnade rörelsen Sudans befrielse rörelse, Sudan Liberation Movement (**SLM al-Nur**) som är aktiv i Darfur.

underrättelse- och säkerhetstjänsten NISS (*National Intelligence and Security Services*), SAF och RSF. För att berika sig själv och hålla sina anhängare nöjda började al-Bashir redan under 1990-talet att privatisera statliga bolag eller sätta dem under ledning av lojala personer i sin krets. Detta gjorde att stora mängder pengar, industrier och naturresurser hamnade under al-Bashirs kontroll. Han fördelade också ägande och inflytande mellan partiet, armén, underrättelsetjänsten och RSF. Detta gjorde att NCP, NISS, SAF och RSF utvecklades till mäktiga aktörer inom staten, med kontroll över stora delar av landets ekonomi.⁷ SAF kontrollerade ungefär 200 företag och industrier och var verksamt i en stor mängd branscher, bland annat telekommunikation, banktjänster, vattendistribution, byggbranschen, fastigheter, flyg, lastbilstransport, limousinetjänster, drift av parker och turistattraktioner samt export av guld, olja, gummi arabicum och vapen, och import av bilar och basvaror som bränsle och vete.⁸ RSF kontrollerade i stort Sudans guldmarknad, men hade även ägande inom områden som bygg och entreprenad. De ägde också jordbruksmark och fastigheter.⁹

För al-Bashir och hans regim var dock Sudans oljeintäkter den viktigaste inkomstkällan, där tre fjärdedelar av produktionen kom från det som idag är Sydsudan.¹⁰ Från tidigt 2000-tal ökade statens inkomster från oljeexporten markant och Sudan blev på kort tid en av Afrikas rikaste stater.¹¹ al-Bashirs regim badade i pengar, vilket gjorde det möjligt att hålla stora delar av befolkningen (främst i Khartoum) och de egna anhängarna nöjda. En mycket stor del av oljeintäkterna användes för att

modernisera SAF och NISS i kampen mot rebellgruppen Sudanesiska folkets befrielsearmé, *Sudan People's Liberation Army* (SPLA) i inbördeskriget i södra Sudan.¹² Sydsudans självständighet 2011 blev därför ett hårt slag mot Sudans ekonomi. Huvudintäkten i statskassan försvann och al-Bashir fick allt svårare att smörja sina allierade.¹³ År 2018 försökte al-Bashir få bukt med en del av den ekonomiska krisen genom att ta bort subventionerna på bröd, vete, bensin och andra basvaror. Det ledde till att befolkningen, som redan led av en ekonomi i kris och bristande rättigheter under al-Bashirs stränga islamistiska diktatur, fick nog.¹⁴

al-Bashir avsätts och RSF tar plats i politikens hjärta

Folkliga protester bröt ut i Sudan i december 2018 på grund av ökade kostnader på basvaror men bytte snart fokus till att al-Bashir skulle avgå.¹⁵ I december 2018 antog proteströrelsen en deklaration och tog namnet Styrkorna för frihet och förändring (*Forces for Freedom and Change*).¹⁶ al-Bashir kallade in RSF för att skydda sig från kuppen, något som visade sig vara en felräkning. Den 11 april 2019 genomförde Sudans försvarsmakt med stöd av RSF en militärkupp som avsatte al-Bashir efter 30 år vid makten.¹⁷ RSF hade med detta tagit ett stort kliv in i politiken i Sudan.

Proteströrelsen, där kvinnor och unga hade framskjutna roller, vägrade dock acceptera ett nytt militärt styre och fortsatte med landsomfattande protester.¹⁸ Övergångsmilitärrådet, som tagit över makten efter al-Bashir, satte in RSF för att slå ner protesterna. Den 3 juni 2019 dödades och skadades hundratals fredliga demonstranter.¹⁹

Våldsamheterna blev en vändpunkt. Efter medling av Afrikanska unionen (AU) och Etiopien nåddes i augusti 2019 en överenskommelse mellan militären och den civila proteströrelsen. I överenskommelsen, det så kallade konstitutionella avtalet, stipulerades att Sudan skulle ha ett övergångsstyre där civila och militära skulle samregera.²⁰ En civil regering bildades och ett så kallat "suveränt råd" för övergångsperioden tillsattes som hade rollen som kollektivt statsöverhuvud. Övergångsperioden till demokrati skulle pågå i 39 månader sedan kulminera i allmänna val 2022. Efter 21 månader skulle de civila ta över ordförandeposten från militären.²¹ SAF:s överbefälhavare Abdel Fattah al-Burhan blev ordförande för det suveräna rådet och RSF:s ledare Hemedti blev vice ordförande. Den civila rörelsen utsåg FN-tjänstemannen Abdallah Hamdok till sin ledare och han blev premiärminister.²² RSF fick genom upplägget en plats i

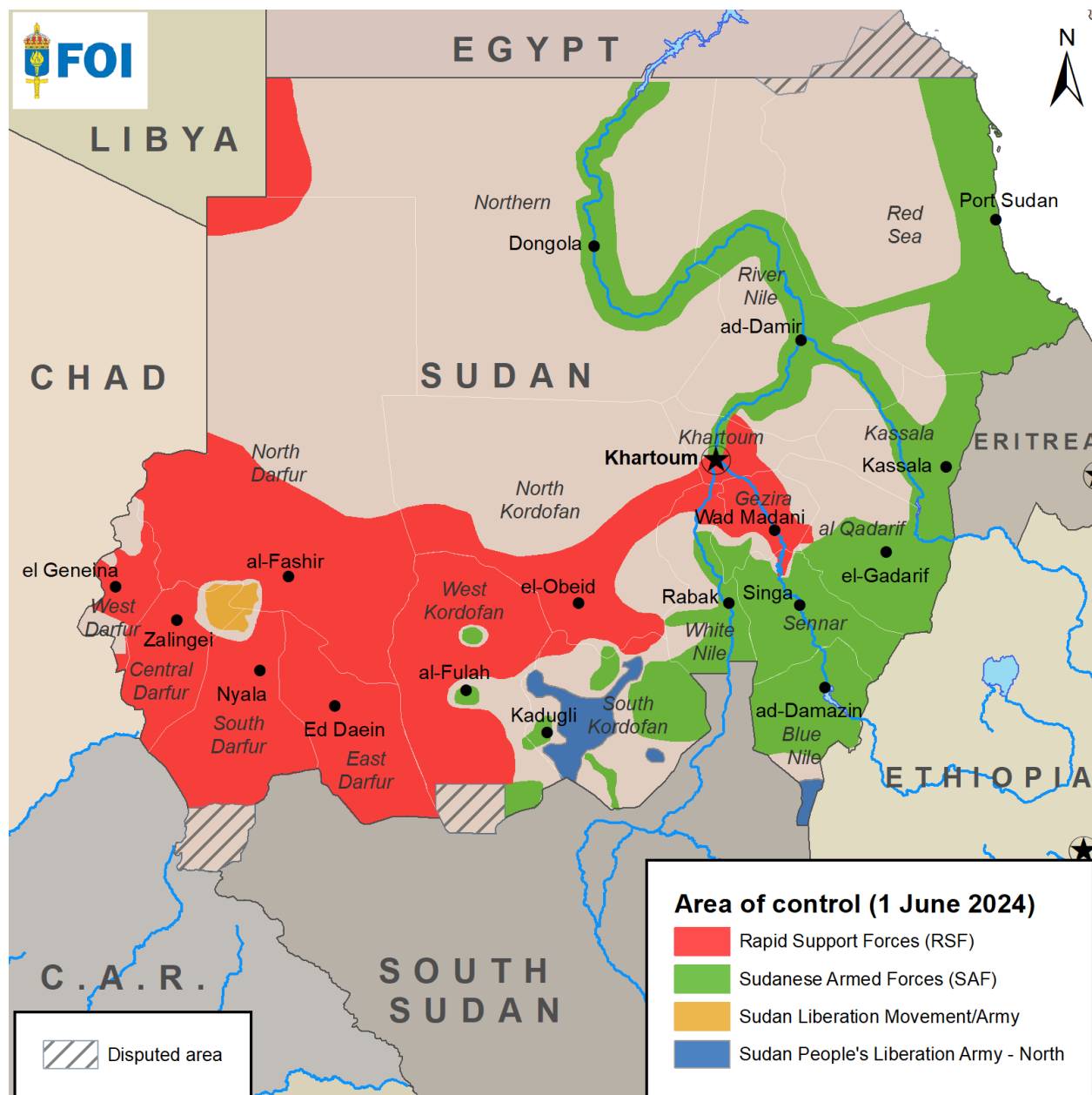
den absoluta toppen i Sudan. SAF hade, som flera gånger tidigare i Sudans historia, avsatt en president och själv satt sig vid rodret, om än med en civil partner.²³

Övergångsregeringen hotar militärens intressen

Den civilleda regeringen hade en diger lista på saker att åtgärda när de tillträdde. Bland prioriteringarna fanns att inleda fredssamtal, stabilisera ekonomin, främja mänskliga rättigheter och ansvarsutkrävande, samt lindra fattigdom.²⁴ 2019-2021 nådde de också

stora framgångar på dessa områden. En av de främsta framgångarna var fredsavtalet i Juba i oktober 2020, vilket innebar ett formellt avslut på Darfurkonflikten som pågått sedan 2003.²⁵

Dessa framgångar till trots hängde övergångsstyret hela tiden på en skör tråd. Ekonomin i landet var i kris och SAF och RSF bibehöll ett hårt grepp om makt, resurser och företag.²⁶ SAF och RSF fortsatte att berika sig även under övergångsperioden. Efter kuppen 2019 tog SAF kontroll över företag som tidigare kontrollerades av den

Figur 2. Områden under kontroll av SAF, RSF och andra grupper den 1 juni 2024. Källa: Sudan War Monitor och OSINT Sudan.

Bild: Per Wikström, FOI.

förre diktatorn al-Bashirs parti och familj.²⁷ RSF å sin sida tog kontroll över företag som tidigare kontrollerades av den nationella underrättelse- och säkerhetstjänsten.²⁸

Att återföra militärens stora ägande i icke-försvarsrelaterade områden till civil statlig kontroll var en av övergångsregeringens viktigaste frågor, men också en av de svåraste. Premiärminister Hamdok inrättade snabbt den så kallade Kommittén för avlägsnande av bemyndigande i slutet av 2019. Det var en mekanism för anti-korruption vars syfte var att montera ner resterna från al-Bashirs regim, utreda brott och övergrepp under hans tid vid makten och återföra offentliga medel till statskassan.²⁹ I maj 2021 tillkännagav finansminister Ibrahim al-Badawi i media om att regeringen hade påbörjat en översyn av de företag som ägdes av militären.³⁰ Under hösten 2021 vände också kommittén för avlägsnande av bemyndigande blicken mot militärens ekonomiska intressen.³¹

Militären avsätter övergångsregeringen i en kupp

Den 25 oktober 2021 genomförde general al-Burhan och general Hemedti en gemensam militärkupp.³² De framsteg och reformer som skett under övergångsperioden inom till exempel ansvarsutkrävande drogs tillbaka och medlemmarna i kommittén för avlägsnande av bemyndigande fängslades.³³

Maktövertagandet orsakade massprotester i Sudan.³⁴ Flera medlingsförsök gjordes av flera olika personer och grupper för att bryta dödläget och komma tillbaka till ett övergångsstyre mot demokrati mellan de militära och civila parterna.³⁵ I december 2022 gick medlingsinsatsen i mål och det så kallade politiska ramavtalet undertecknades. Följden var att stormöten med intressenter från hela landet skulle hållas om centrala politiska frågor. När konsensus hade nåtts i dessa frågor skulle en premiärminister utses och en ny övergångsperiod mot allmänna val ta sin början.³⁶ Den så kallade ”trilaterala mekanismen”, FN, AU och det regionala samarbetsorganet IGAD (*Intergovernmental Authority on Development*), stod värd för stormötena.³⁷

Stormötet om säkerhetssektorreform skapade spänningar mellan SAF och RSF som kom att leda till krig. Målet med stormötet var att diskutera enandet av den nationella armén och integrationen av RSF i SAF enligt säkerhetsarrangemangen som stipulerades i fredsavtalet i Juba samt att enas om en tidsplan. SAF ville se en integrationsperiod på två år, medan RSF ville se tio. Den viktigaste frågan gällde vem som skulle leda RSF. SAF ville att RSF skulle lyda under SAF-befäl medan RSF insisterade på att lyda under det civila statsöverhuvudet.

Stormötet bröt samman och SAF och RSF kunde inte enas. Detta ledde till stora spänningar och medlingsförsök mellan SAF och RSF inleddes.³⁸ Den 15 april 2023 vände sig SAF och RSF mot varandra och inbördeskriget bröt ut i Sudan.³⁹

Inbördeskriget har delat landet i (minst) två

Både SAF och RSF hävdade att motparten var den som sköt först, men båda hade förberett sig för krig. RSF var dock mer förberedd än SAF.⁴⁰ Stridigheterna startade samtidigt i huvudstaden Khartoum och i Darfur i västra Sudan.⁴¹ RSF tog snabbt initiativet i konflikten och tog kontroll över delar av Khartoum och områden i västra Sudan. SAF retirerade till hamnstaden Port Sudan och har styrt landet därifrån sedan dess. Stridigheterna spred sig senare även till de sydöstra delarna av landet.⁴²

Stridigheterna har delat Sudan i två delar. RSF kontrollerar i grova drag södra och västra Sudan och stora delar av huvudstaden Khartoum, medan SAF kontrollerar norra och östra Sudan, dock med vissa undantag. Under sommaren 2024 tog RSF även över områden i sydöstra Sudan.⁴³ Även vissa andra mindre rebellgrupper kontrollerar områden, tex al-Hilufractionen av Sudaneiska folkets befrielseörelse – nord (SPLM-N al-Hilu) i Darfur och al-Nurfractionen av Sudanesiska befrielsearmén (SLA al-Nur) i södra Sudan.⁴⁴ I delstaten Södra Kordofan, som gränsar till Sydsudan, slåss till exempel SAF, RSF och SPLM-N mot varandra.⁴⁵

Stor extern inblandning i konflikten

Konfliktbilden kompliceras ytterligare av att en stor mängd utländska aktörer är involverade i kriget eller har stora intressen. Den stora mängden intressenter har också försvärat möjligheten till koordinerade medlingsinsatser och fredsförhandlingar. När FN:s generalsekreterares särskilda Sudansändebud Ramtane Lamamra till exempel bjöd in till möte för att koordinera olika medlingsinitiativ deltog representanter från 32 stater och internationella organisationer: grannländer, Golfstaterna, medlemmar i FN:s säkerhetsråd, AU, IGAD, Arabförbundet, EU, FN, med flera.⁴⁶

Anledningen till den stora mängden externa aktörer och intressenter är Sudans strategiska läge och tillgångar. Läget mitt mellan subsahariska Afrika och MENA-regionen, kusten till Röda havet och djuphavshamnen i Port Sudan, vattnet i Nilen och fyndigheter av guld och andra mineraler gör att Sudan varit högintressant för såväl närliggande länder som mellanstora stater och stormakter under lång tid.⁴⁷ Till exempel har både Ryssland och Iran uppvakat Sudan för att få tillgång till en hamn

i Röda havet och Förenade arabemiratens inblandning i kriget kopplas samman med Sudans guld som säljs på den emiratiska börsen.⁴⁸ Det finns också politiska skäl till den externa inblandningen, bland annat har både Egypten och flera av Golfstaterna försökt motverka muslimska brödrskapet inflytande i Sudan under lång tid.⁴⁹

De utländska aktörerna stöttar parterna i olika grad. Några stöttar militärt och finansiellt, några stöttar med vapenleveranser i mindre omfattning och några bidrar genom sitt agerande till att legitimera respektive sida. Det stöd som externa aktörer ger respektive sida omgärdas av stort hemlighetsmakeri. Ingen av de stater som stöttat respektive sida har gjort det öppet och flera har förnekat sin inblandning. Ändå finns det en mängd trovärdiga uppgifter som styrker dessa staters stöd till parterna i kriget.

Förenade arabemiraten är den mest inflytelserika externa aktören i kriget. De stöttar RSF i konflikten och har bidragit med pengar, vapen och drönare.⁵⁰ Enligt uppgift i *New York Times* har de byggt upp ett fältsjukhus i staden Amdjarass i Tchad där sårade RSF-soldater kan få vård.⁵¹ Parallellt med leveranserna till fältsjukhuset så stöttar också Förenade arabemiraten enligt *New York Times* RSF med logistik, vapen och leveranser av den kinesisktillverkade drönaren Wing Loong 2.⁵² FN:s sanktionskommitté för Sudan har i en läckt rapport, som citerats av flera medier, beskrivit det som trovärdigt att Förenade arabemiraten har gett militärt stöd till RSF och att detta har haft en stor effekt på maktbalansen i kriget.⁵³ En resolution från FN:s säkerhetsråd fördömde kort därpå den externa inblandningen i konflikten och uppmanade till att upprätthålla det rådande vapenembargot utan att nämna några specifika länder.⁵⁴ Förenade arabemiraten förnekar dock att de givit militärt stöd till RSF och uppger att de enbart gett humanitärt stöd.⁵⁵

Egypten, som stöttar SAF i konflikten, är en annan viktig aktör. De har enligt *Wall Street Journal* levererat den turkiska drönaren Bayraktar TB2, och bidragit med underrättelser och taktiskt stöd.⁵⁶ Flera av Sudans andra grannländer har också positionerat sig i konflikten. Etiopien, som står nära Förenade arabemiraten och har Egypten som rival bland annat på grund av kontroversen kring den stora etiopiska renässansdammen GERD (*Grand Ethiopian Renaissance Dam*) som de byggt i Nilen, stöttar RSF. Eritrea, som har en spänd relation med Etiopien och inte vill se RSF närma sig sina gränser, stöttar SAF.⁵⁷

Även andra stater har gett militärt stöd till parterna om än i mindre omfattning. Iran har enligt tidningen Bloomberg försett SAF med drönaren Quds Mohajer-6.

Sudan normaliserade relationerna med Iran 2023, efter att relationerna hade varit frysta i sju år.⁵⁸ Ryssland, som genom Wagnergruppen stått nära RSF och haft intresse av dess guldbrytning, har enligt Bloomberg och *New York Times* stöttat gruppen med vapenleveranser i början av kriget. I maj 2024 öppnade Ryssland också upp för möjligheten till vapenleveranser till SAF.⁵⁹ Ukraina har enligt *Kyiv Post* och *The Economist* stöttat SAF med specialstyrkor och varit en del av SAF:s motoffensiv mot RSF i Khartoum i början av 2024. Rapporter har också kommit om att Wagnersoldater gripits och förhörts i Darfur av ukrainska specialförband.⁶⁰ Turkiet och Qatar ska därtill ha stöttat SAF med små och lätta vapen, res-

EXTERNA AKTÖRER (i urval):

Stöd till SAF: Egypten. Även Iran, Ukraina, Ryssland, Turkiet, Qatar, Eritrea i mindre utsträckning.

Stöd till RSF: Förenade arabemiraten. Även Ryssland i mindre utsträckning.

Andra centrala aktörer: USA, Saudiarabien, FN, AU, IGAD, Arabförbundet, EU.

Andra inblandade stater: Centralafrikanska republiken, Djibouti, Etiopien, Eritrea, Kenya, Libyen, Sydafrika, Sydsudan, Tchad, Uganda med flera.

pektive finansiellt stöd.⁶¹

Olika statschefer har också mottagit al-Burhan och Hemedti i sina länder och bidragit till att legitimera respektive sida. I månadsskiftet augusti/september 2023 genomförde al-Burhan officiella besök till Egypten, Sydsudan och Qatar.⁶² Kring årsskiftet 2023/2024 genomförde Hemedti en rundresa till Sydafrika, Uganda, Rwanda, Etiopien, Djibouti och Kenya där han mottogs av respektive lands ledare. Hemedtis varma mottagande beskrevs av al-Burhan som en ”fientlig handling”.⁶³ Mottagandet minskade IGAD:s möjligheter att medla i krisen. SAF ville inte delta i möten med IGAD:s kommitté för att hantera krisen eftersom SAF inte såg kommittémedlemmarna Kenya, Uganda eller Etiopien som neutrala i konflikten.⁶⁴

Flera försök till medling och fredsförhandlingar har genomförts men hittills har inget burit frukt. Förhandlingar har hållits i Saudiarabien inom ramen för den så kallade Jeddahplattformen under saudiskt och amerikanskt värdskap i maj och oktober 2023.⁶⁵ I juli 2023 stod Egypten värd för ett toppmöte med Sudans grannländer.⁶⁶ I januari 2024 träffades höga representanter för SAF och RSF i Bahrain för fredsförhandlingar.⁶⁷ Även AU och IGAD har gjort försök till fredsförhandlingar utan resultat. I januari 2024 meddelade al-Burhan att Sudan upphävde sitt medlemskap i IGAD efter

att samarbetsorganet bjudit in general Hemedti till ett högnivåmöte.⁶⁸ AU har också sammankallat flera möten, dit även den civila rörelsen bjudits in, men utan resultat.⁶⁹ I augusti 2024 kallade USA, Saudiarabien och Schweiz till fredsförhandlingar i Geneve. SAF vägrade att delta eftersom de inte ville att RSF ska erkännas som en jämbördig part.⁷⁰

Krigets konsekvenser – en stat i sönderfall

Förutom de omfattande humanitära konsekvenserna kriget för med sig så har det också omfattande politiska och säkerhetsmässiga konsekvenser för Sudan och dess närområde.

Sudan har länge varit en av världens mest sköra stater, men aldrig tidigare varit så nära statskollaps. I 2024-års *Fund for Peace Fragile States Index* sjönk Sudan till världens näst mest sköra stat efter Somalia. Bottenrankningen beror bland annat på det omfattande våldet, den stora fragmenteringen mellan grupper i landet, statens låga legitimitet hos befolkningen och dess oförmåga att leverera grundläggande samhällstjänster.⁷¹ Det är inte bara Sudans statsapparat som fallit samman, även det civila samhället och de politiska partierna har till stor del slagits i spillror. De civila så kallade motståndskommittéerna, som var en central del av revolutionen 2019, har omvandlat sig till nödgrupper för humanitär hjälp. Andra motståndskommittéer har istället bildat beväpnade grupper för att kunna skydda sig.⁷² En farhåga som uttryckts sedan kriget bröt ut är att Sudan riskerar att falla sönder i två huvudsakliga maktcentra längs de områden som RSF respektive SAF kontrollerar. Detta brukar kallas för ett ”Libyenscenario”.⁷³ Det pågående sönderfallet ökar också risken för att Sudan liksom på 1990-talet kan bli en fristad för islamistiska extremister.⁷⁴ USA:s nationella underrättelsechef skrev i sin årliga hotanalys 2024 att Sudan, med sitt strategiska läge mellan Afrikas horn, Sahel och Nordafrika, åter skulle kunna bli en ideal miljö för terrorister och kriminella nätverk.⁷⁵

Sudans fortsatta sönderfall riskerar att få stora regionala konsekvenser med stora flyktingströmmar och nya humanitära kriser. Kriget har redan resulterat i världens just nu största fördrivningskris. Omkring åtta miljoner har flytt internt i landet och cirka tre miljoner flyktingar till andra länder.⁷⁶ Detta riskerar att ytterligare destabilisera Afrikas horn och Sahel. Det riskerar också att vara en utlösande faktor för andra konflikter i området.⁷⁷ Sydsudan riskerar redan ekonomisk kollaps och att våldet åter blossar upp på grund av Sudans inbördeskrig eftersom stridigheterna gör det omöjligt att underhålla den oljepipeline som passerar genom Sudan.

Även Tchad riskerar att destabiliseras om stridigheterna i Darfur spiller över gränsen.⁷⁸

SLUTSATSER

Det här memot visar hur det pågående inbördeskriget i Sudan har sitt ursprung i militärens dominerande roll i Sudans politiska liv, landets långa historia av militärkupper och al-Bashirs strävan att skydda sig från dessa. Hans strategi att skydda sig från SAF genom att upphöja RSF och spela ut dem mot varandra skapade förutsättningar för kuppen 2019. Både SAF och RSF stärktes när de blev en del av övergångsstyret på väg mot demokrati. SAF och RSF accepterade den civil-ledda övergångsperioden till demokrati så länge den inte hotade deras ekonomiska intressen. När den civil-ledda regeringen närmade sig att återföra de företag, naturresurser och industri som SAF och RSF kontrollerade till civil statlig kontroll avsatte SAF och RSF tillsammans övergångsregeringen och tog makten. Frågan om en enad sudanesisk armé som stipulerades i fredsavtalet *Juba Peace Agreement* och om RSF skulle lyda under SAF-befäl ökade sedan spänningarna mellan SAF och RSF tills det blev krig mellan de två. Nu slåss de mot varandra för kontrollen om politisk makt och ekonomiska resurser.

Kriget har raserat Sudan och resulterat i världens största humanitära kris och fördrivningskris. Sudan har också blivit en arena för utländska aktörer som bidrar med materiel, finansiering och legitimering av parterna. Den stora mängden utländska aktörer försvårar fredsarbetet och förlänger konflikten. Framförallt utgör Förenade arabemiratens stöd till RSF en förutsättning för att kriget ska fortsätta på grund av den stora inverkan detta har på styrkebalansen mellan de stridande parterna. Även vapenleveranser från andra externa aktörer möjliggör med stor sannolikhet för parterna att fortsätta kriga. Medlingsinsatserna har varit okoordinerade och har inte lyckats sätta tillräckligt tryck på parterna att avsluta kriget.

Även om SAF och RSF skulle komma till förhandlingsbordet har krigets centrala fråga, kontroll över politisk makt och ekonomiska intressen, inte förändrats utan snarare fördjupats. Båda parter tror fortfarande att de kan vinna. Att samregera, som använts som modell i till exempel Sydsudan för att få slut på inbördeskrig, har inte visat sig vara en hållbar lösning. Att föreslå en maktindelning mellan de militära parterna skulle dessutom ignorera de civila parternas intensiva arbete för civilt styre och demokrati. Det är dock inte otänkbart att ett fredsavtal sluts mellan SAF och RSF som innebär en maktindelning utan civil inblandning. Fredsprocesserna

i Sudan har historiskt kvävt civilt politiskt liv. Om man ska få slut på kriget kan man inte bara förhandla med de som strider, då är det bara de väpnade grupperna som kommer stärkta ur fredsprocessen. De civila aktörerna måste stärkas samtidigt för att få slut cykeln av militär dominans i politiken och återkommande militärkupper. De senaste åren har också visat att de militära aktörerna bara följer överenskommelserna så länge det gynnar dem själva. Den stora mängden externa aktörer spelar en avgörande roll för att få de stridande parterna att följa sina överenskommelser.

En hållbar politisk lösning behöver dessutom hantera de djupa etniska, religiösa och identitetsmässiga spänningar som Sudan har präglats av i decennier, tillse

ansvarsutkrävande för brott mot och kränkningar av de mänskliga rättigheterna, möjliggöra säkerhetssektorreform, lösa konflikterna i Darfur och i östra Sudan, få den hårt drabbade sudanesiska ekonomin på fötter och lossa de militära gruppernas tag om Sudans näringsliv och naturresurser. Det är en svår uppgift.

Det krävs nytänkande för att hitta lösningar förbi den här svåra situationen. Mer studier och insatser behövs för att hitta en väg framåt som både får stridigheterna och upphöra och ger Sudan ett stabilt och demokratiskt styre utan cykler av kupper och militär dominans. Men än så länge ser kriget ut pågå länge till. ■

Karolina Lindén, civ.ing. och fil.kand., är analytiker vid FOI:s Afrikaprojekt. Hon har tidigare tjänstgjort vid utrikesdepartementet, bland annat i Sudan.

Slutnoter

- 1 Beaumont, Peter. 'Mohamed Hamdan Dagalo: the feared ex-warlord taking on Sudan's army'. *The Guardian*. 17 april 2023. <https://www.theguardian.com>. Hämtad den 10 juni 2024; International Crisis Group. *Halting the Catastrophic Battle for Sudan's El Fasher*;
- 2 Fabricius, Peter. *Sudan, a coup laboratory*. Pretoria: Institute for Security Studies Africa (ISS), 2020. <https://issafrica.org/>. Dessutom tillkommer kuppen 2021 som avsatte den demokratiska övergångsperioden.
- 3 Kupperna har skett med stöd av olika politiska partier eller rörelser varje gång: 1958 tillsammans med Umma-partiet, 1969 tillsammans med kommunistpartiet och 1989 med den islamistiska Ingaz-rörelsen. Verhoeven, Harry. 'Surviving revolution and democratisation: the Sudan armed forces, state fragility and security competition*'. *Journal of Modern African Studies*. Vol 61, no.3, 2023:413-437. <https://doi.org/10.1017/S0022278X23000174>. Hämtad den 19 juni 2024. s.420;
- 4 Tex Verhoeven, 'Surviving revolution and democratisation: the Sudan armed forces, state fragility and security competition', s.420; International Crisis Group. *Halting the Catastrophic Battle for Sudan's El Fasher*. Nairobi/Brussels: International Crisis Group (ICG). Africa Briefing No198. 2024. <https://www.crisisgroup.org>;
- 5 Beaumont, Peter. 'Mohamed Hamdan Dagalo: the feared ex-warlord taking on Sudan's army'. *The Guardian*. 17 april 2023. <https://www.theguardian.com>. Hämtad den 10 juni 2024; International Crisis Group. *Halting the Catastrophic Battle for Sudan's El Fasher*;
- 6 Tex de Waal, Alex. 'The Revolution No One Wanted'. *London Review of Books*. Vol.45, No. 10. 18 maj 2023. <https://www.lrb.co.uk/the-paper> Hämtad den 16 augusti 2024.; International Crisis Group. *Halting the Catastrophic Battle for Sudan's El Fasher*;
- 7 Mailey, J.R. *The War of Thieves. Illicit networks, commoditized violence and the arc of state collapse in Sudan*. Genève: Global Initiative against Transnational organized crime (GI-TOC), 2024, s.11-13;
- 8 CIA. 'The World Factbook. Sudan. Military and Security'. Publikationsdatum saknas. Hämtad den 16 augusti 2024. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>; Gallopin, *Bad company; How dark money threatens Sudan's transition*, s. 21-22;
- 9 Gallopin, *Bad company; How dark money threatens Sudan's transition*, s. 21-22.
- 10 de Waal, Alex. *The Real Politics of the Horn of Africa: Money, war and the business of power*. Cambridge: Polity Press, 2015, s. 86;
- 11 Utrikespolitiska institutet. 'Landguiden Sudan – Ekonomisk översikt'. 5 april 2024. <https://www.ui.se/landguiden>. Hämtad den 16 augusti 2024;
- 12 Ibid; Abdelfatah, Rund, Arablouei, Ramtin, Caine, Julie, Miner, Casey, Wyman, Sara, Neves, Nick, Horowitz, Rachel, Paclibon, Kiana, Kim, Cristina, Wu, Lawrence, Katayama, Devin, Steinberg, Anya, Mohammad, Linah och Cai, Yin. "The Creeping Coup". Producerat av NPR Throughline. 18 juli 2024. Podcast, 50:00. <https://www.npr.org>;
- 13 Läs tex Mailey, J.R. *The War of Thieves. Illicit networks, commoditized violence and the arc of state collapse in Sudan*. Genève: Global Initiative against Transnational organized crime (GI-TOC), 2024, s.15
- 14 Utrikespolitiska institutet. 'Landguiden Sudan – Ekonomisk översikt';
- 15 Reuters in Khartoum. 'Sudanese police fire on protesters demanding president step down'. *The Guardian*. 17 januari 2019. <https://www.theguardian.com>. Hämtad den 19 april 2024;
- 16 Utrikesdepartementet. *Sudan – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 15 oktober 2019*. Stockholm: Regeringskansliet, 2019, s.5. <https://www.regeringen.se>.
- 17 Ibid., s.1
- 18 BBC, 'Sudan crisis: Women praise end of strict public order law', BBC. 29 november 2019. <https://www.bbc.com>. Hämtad den 16 augusti 2024;
- 19 Utrikesdepartementet. *Sudan – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 15 oktober 2019*, s.1-2.
- 20 Ibid;
- 21 Ibid, s.5-6; Perthes, Wolker. *Sudan's Transition to War and the Limits of UN's Good Offices*. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP). Oktober 2024. SWP Research Paper 14. s.7;
- 22 Hamdok hade inte bara arbetat för FN, utan också ILO, Afrikanska utvecklingsbanken och Internationella IDEA.
- 23 Fabricius, Peter. *Sudan, a coup laboratory*. Därtill kuppen 2021 som avsatte den demokratiska övergångsperioden.; Verhoeven, Harry. 'Surviving revolution and democratisation: the Sudan armed forces, state fragility and security competition*'. *Journal of Modern African Studies*. Vol 61, no.3, 2023:413-437; Perthes, Wolker. *Sudan's Transition to War and the Limits of UN's Good Offices*. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP). Oktober 2024. SWP Research Paper 14;
- 24 Utrikesdepartementet. *Sudan – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 15 oktober 2019*, s.1-2.
- 25 Till exempel: BBC, 'Sudan crisis: Women praise end of strict public order law', BBC; Dahir, Abdi Latif. 'Sudan Signs Peace Deal with Rebel Alliance'. *The New York Times*. 31 augusti 2020. <https://www.nytimes.com/>. Hämtad: 5 mars 2024; Biryabarema, Elias. 'Sudan and rebel group sign agreement on separation of religion and state'. *Reuters*. 28 mars 2021. <https://www.reuters.com/>. Hämtad: 5 mars 2024; Utrikespolitiska institutet. 'Landguiden Sudan – Ekonomisk översikt';
- 26 Gallopin, Jean-Baptiste. *Bad company: How dark money Threatens Sudan's Transition*. Bryssel: European Council of Foreign Relations, 2020, s.22-25; Mailey, J.R. *The War of Thieves. Illicit networks, commoditized violence and the arc of state collapse in Sudan*. Genève: Global Initiative against Transnational organized crime (GI-TOC), 2024, s.16-17
- 27 CIA. 'The World Factbook. Sudan. Military and Security'. Publikationsdatum saknas. Hämtad den 16 augusti 2024. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>; Gallopin, *Bad company; How dark money threatens Sudan's transition*, s. 21-22;
- 28 Gallopin, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, s. 21-22.
- 29 Det fullständiga namnet på kommittén var *the Committee for Dismantling the June 30 1989 Regime, Removal of Empowerment and Corruption, and Recovering Public Funds*. Empowerment (tamkiin på arabiska) var den term som president al-Bashir använde för att stötta sina lojala anhängare med olika privilegier, företag eller skattelättnader. Dabanga Sudan. 'More members of Empowerment Removal Committee detained in Sudan.' *Dabanga Sudan*. 14 februari 2022. Hämtad den 8 augusti 2024. <https://www.dabangasudan.org>; Mailey, *The War of Thieves. Illicit networks, commoditized violence and the arc of state collapse in Sudan*, s.16

- 30 Gallopin, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, s.25
- 31 Mailey, *The War of Thieves. Illicit networks, commoditized violence and the arc of state collapse in Sudan*, s.16
- 32 Mohammed Salih, Zeinab och Beaumont, Peter. 'Sudan's army seizes power in coup and detains prime minister'. *The Guardian*. 25 oktober 2021. <https://www.theguardian.com/>. Hämtad den 27 mars 2024;
- 33 Mailey, *The War of Thieves. Illicit networks, commoditized violence and the arc of state collapse in Sudan*, s.17
- 34 BBC. 'Sudan's military reinstates ousted civilian PM Hamdok'. *BBC*.
- 35 Flera medlingsförsök gjordes för att bryta dödläget. FN-insatsen UNITAMS påbörjade en medlingsinsats som senare anslöts av den regionala samarbetsorganisationen IGAD och AU, den kom att kallas "den trilaterala mekanismen". Parallellt arbetade också den så kallade 'The Quad', en kvartett bestående av USA, Storbritannien, FAE och Saudiarabien. Assal, *War in Sudan 15 april 2023: Background, analysis and scenarios*, s.17-18;
- 36 De centrala frågorna var: övergångsrättvisa, säkerhetssektorreform, att avveckla återstoden av den förre presidentens regim, fredsavtalet *Juba Peace Agreement* och krisen i östra Sudan. Ibid. s.19-20, 22.; Sida. 2022: *Strategirapport för Sveriges utvecklingssamarbete med Sudan 2018-2022*. s. 5.; IDEA. *Sudan - December 2022 Transitional agreement signed by Sudan's military junta and civilian organisations*. IDEA Democracy Tracker. December 2022. <https://www.idea.int/democracytracker>. Hämtad: 27 mars 2024.;
- 37 Workshopen för att avveckla återstoden av Al-Bashirs regim genomfördes 9-12 januari 2022, den för fredsavtalet *Juba Peace Agreement* 31 januari-3 februari, den om krisen i östra Sudan 12-15 februari, den om övergångsrättvisa 16-20 mars och den om säkerhetssektorreform började 26 mars. Parallellt gjordes försök att få de parter som motsatt sig ramavtalet att ansluta sig, tex FFC-democratic bloc, *Justice and equality movement (JEM)* och *Sudan Liberation Army-Minnawi*, med flera. Även motståndskommittéerna, kommunistpartiet och en del av Baath-partiet avfärdade det politiska ramavtalet. Assal, *War in Sudan 15 april 2023: Background, analysis and scenarios*, s.20-22;
- 38 Ibid, s.23;
- 39 Ibid; s.24;
- 40 Assal, *War in Sudan 15 april 2023: Background, analysis and scenarios*, s.24; Perthes. *Sudan's Transition to War and the Limits of UN's Good Offices*. s.24-25;
- 41 Al Jazeera. 'Fighting in Sudan: A timeline of key events'. *Al Jazeera*. 31 maj 2023. https://www.aljazeera.com. Hämtad den: 27 mars 2024;
- 42 Ibid., Sudan War Monitor och OSINT Sudan. 'Areas of Control 1.6.2024';
- 43 The Economist. 'An intensifying calamity. A spiralling civil war has spawned the world's worst famine in 40 years.' *The Economist*. 31 augusti 2024.
- 44 Sudan War Monitor och OSINT Sudan. 'Areas of Control 1.6.2024'. 1 juni 2024. <https://sudanwarmonitor.com>. Hämtad den 10 juni 2024;
- 45 The Economist. 'An intensifying calamity. A spiralling civil war has spawned the world's worst famine in 40 years.' *The Economist*;
- 46 Security Council Report. 'Sudan: Closed Consultations*'. Security Council Report. 28 juli 2024. <https://www.securitycouncilreport.org/whatsinblue>. Hämtad den 15 augusti 2024;
- 47 Bland annat: Sharfi, 'Sudan's foreign policy predicament in the context of the GCC diplomatic rift', s.272; Cafiero, Giorgio. 'Analysis: UAE, Egypt closer to different sides in Sudan conflict'. *Al Jazeera*. 28 april 2023. <https://www.aljazeera.com>. Hämtad den 10 maj 2024; Gallopin, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, s. 21-22;
- 48 Jhaveri, Ashka, Soltani, Amin, Mills, Peter, Parry, Andie, Karr, Liam, Mildenberger, Marcus, och Carl, Nicholas. *Iran update, March 2024*. Washington DC: Institute for the study of war. 4 mars 2024. <https://www.understandingwar.org>. Hämtad den 24 oktober 2024:
- 49 Sharfi, 'Sudan's foreign policy predicament in the context of the GCC diplomatic rift', s.272;
- 50 International Crisis Group. *Sudan: A year of War*. Nairobi/Brussels: International Crisis Group (ICG). Statement 11 april 2024. <https://www.crisisgroup.org>. s.4-5;
- 51 Walsh, Declan, Koettl, Christoph och Schmitt, Eric. 'Talking Peace in Sudan, the U.A.E. Secretly Fuels the Fight'. *The New York Times*. 29 september 2023. <https://www.nytimes.com>. Hämtad den 23 april 2024;
- 52 Walsh och Koettl. 'How a U.S. Ally Uses Aid as a Cover in War'. *The New York Times*. 21 september 2024. <https://www.nytimes.com>. Hämtad den 24 september 2024;
- 53 Ibid; The Economist. 'Chaos machine. The ripple effects of Sudan's war are being felt across three continents.' *The Economist*. 31 augusti 2024.;
- 54 Nichols, Michelle. 'Sudan and UAE clash at UN Security Council over Sudan civil war'. *Reuters*. 18 juni 2024. <https://www.reuters.com>. Hämtad den 14 augusti 2024; Nichols, Michelle. 'UN Security Council demands halt to siege of Sudan city of 1.8 million people'. *Reuters*. 13 juni 2024. <https://www.reuters.com>. Hämtad den 14 augusti 2024;
- 55 Sudan Tribune. 'UAE denies funding Sudanese paramilitary group'. *Sudan Tribune*. 23 april 2024. <https://sudantribune.com>. Hämtad den 23 april 2024;
- 56 Boswell, Alan och Wahid Hanna, Michael. "What Egypt wants in Sudan". Producerat av: *International Crisis Group. The Horn* 22 juni 2023. Podcast, 41:36. <https://www.crisisgroup.org>; Lewis, Aidan. 'Sudan's conflict: Who is backing the rival commanders?'. *Reuters*. 12 april 2024. <https://www.reuters.com>. Hämtad den 10 maj 2024; Cafiero, Giorgio. 'Analysis: Saudi Arabia's diplomatic energy, soft power in Sudan'. *Al Jazeera*. 15 maj 2023. <https://www.aljazeera.com>. Hämtad den 10 maj 2024; Faucon, Benoit, Bariyo, Nicholas och Said, Summer. 'Ignoring U.S. Calls for Peace, Egypt Delivered Drones to Sudan's Military'. *Wall Street Journal*. 14 oktober 2023. <https://www.wsj.com/> Hämtad den 10 maj 2024; Amin, Shahira. *Is Egypt planning a full-scale invasion of Sudan?* Kairo: Atlantic Council. 1 juni 2023. <https://www.atlanticcouncil.org>. Hämtad den: 17 april 2024;
- 57 International Crisis Group. *Sudan: A year of War*. s.5; Walsh och Koettl. 'How a U.S. Ally Uses Aid as a Cover in War'. *The New York Times*.
- 58 Marks, Simon. 'Iranian Drones Become Latest Proxy Tool in Sudan's Civil War'. *Bloomberg*. 24 januari 2024. <https://www.bloomberg.com>. Hämtad den 14 augusti 2024; Reuters. 'Iran and Sudan agree to resume diplomatic relations'. *Reuters*. 9 oktober 2023. <https://www.reuters.com>. Hämtad den 23 april 2023;

- 59 Alamin, Mohammed. "Sudan's Army Deepens Ties With Russia, Iran as Civil War Rages"- *Bloomberg*. 26 maj 2024. <https://www.bloomberg.com>. Hämtad den 14 augusti 2024; Walsh, Declan och Dahir. 'War in Sudan: How Two Rival Generals Wrecked Their Country'. *New York Times*;
- 60 The Economist. "Evidence mounts that Ukrainian forces are in Sudan". *The Economist*. 15 februari 2024. <https://www.economist.com>. Hämtad den 14 augusti 2024; Zakharchenko, Kateryna och Orlova, Alisa. "Exclusive: Ukrainian Special Forces Interrogate Wagner Mercenaries in Sudan". *Kyiv Post*. 5 februari 2024. <https://www.kyivpost.com>. Hämtad den 14 augusti 2024;
- 61 The Economist. 'Chaos machine. The ripple effects of Sudan's war are being felt across three continents.' *The Economist*;
- 62 Daou, Marc. "Sudanese leader's diplomatic tour renews hopes for a peace deal". *France24*. 7 september 2023. <https://www.france24.com>. Hämtad den 14 augusti 2024;
- 63 Reuters. "Sudanese paramilitary leader Hemedti meets civilian leaders on tour". *Reuters*. 1 januari 2024. <https://www.reuters.com/> Hämtad den 14 augusti 2024; Nashed, Mat. "Sudan's Hemedti embraced abroad as he terrorises civilians at home". *AlJazeera*. 24 januari 2024. <https://www.aljazeera.com>. Hämtad den 14 augusti 2024;
- 64 Lodhi, Areesha. 'After a year of war in Sudan, what is the situation now?'. *AlJazeera*. 11 april 2024. <https://www.aljazeera.com>. Hämtad den 11 juni 2024;
- 65 "What's left of Sudan after a year at war". *International Crisis Group*. *Hold your fire!*; Al Jazeera. 'Rival Sudan factions meet in Saudi Arabia as pressure mounts'. *Al Jazeera*. 6 maj 2023. <https://www.aljazeera.com>. Hämtad den: 27 mars 2024; Abdelaziz, Khalid och Eltahir, Nafisa. 'Sudanese warring parties dig in as Jeddah talks falter again'. *Reuters*. 6 december 2023. <https://www.reuters.com>. Hämtad den 7 maj 2024;
- 66 Cañero, Giorgio. 'Analysis: The war in Sudan is a problem for Egypt'. *Al Jazeera*. 12 juli 2023. <https://www.aljazeera.com>. Hämtad den: 9 april 2024; Jeffery, Jack. 'Sudan's neighbours meeting in Cairo for summit agree to Egypt's initiative to try to end conflict'. *AP*. 13 juli 2023. <https://apnews.com>. Hämtad den 8 maj 2024;
- 67 Abdelaziz, Khalid. 'Sudanese warring parties hold first high-level talks in Bahrain'. *Reuters*. 31 januari 2024. <https://www.reuters.com>. Hämtad den 15 april 2024;
- 68 BBC. "Igad: Sudan leave regional block over attempt to end war". *BBC*. 20 januari 2024. <https://www.bbc.com>. Hämtad den 11 juni 2024;
- 69 Ibid; Pietromarchi, Virginia. '100 days of fighting in Sudan and no peace in sight: what to know'. *AlJazeera*. 24 juli 2023. <https://www.aljazeera.com>. Hämtad den 11 juni 2024;
- 70 Sudan War Monitor. 'Final preparations for Geneva talks'. *Sudan War Monitor*. 11 augusti 2024. <https://sudanwarmonitor.com/>. Hämtad den 14 augusti 2024;
- 71 Fund for Peace. "Fragile States Index Annual Report 2023".. Washington DC: Fund for Peace. 2023. s.15-16; Fund for Peace. *Fragile states index 2024*. Utan datum. <https://fragilestatesindex.org/global-data/>. Hämtad den 24 september 2024;
- 72 Ibid;
- 73 Bland annat: ACAPS. Sudan: Scenarios. Possible developments in people's ability to meet their needs over the next 12 months in Sudan. 18 oktober 2023. <https://www.acaps.org>; Walsh, Declan. 'Battered by War, Sudan faces many possible paths – None good'. *The New York Times*. 18 maj 2023. <https://www.nytimes.com> Hämtad den 23 april 2024; Hudson, Cameron. 'Avoiding the 'Libya scenario' in Sudan'. *The Center for Strategic and International Studies (CSIS)*. 14 november
- 74 Hudson, Cameron. 'Avoiding the 'Libya scenario' in Sudan';
- 75 Office of the Director of National Intelligence (DNI). *2024 Annual Threat Assessment of the U.S. Intelligence Community*. 5 februari 2024. Tillgänglig på: <https://www.dni.gov>. s. 28;
- 76 UN OCHA. *Sudan situation report 2 oktober 2024*. 2 oktober 2024. <https://reports.unocha.org>. Hämtad den 24 oktober 2024; World Food Programme. *Krisen i Sudan*". *World Food Programme*. Hämtad den 10 juni 2024. <https://sv.wfp.org>; OCHA. *Sudan: One Year of Conflict - Key Facts and Figures (15 April 2024)*. OCHA Reliefweb. 14 april 2024. <https://reliefweb.int>. Hämtad den 13 augusti 2024;
- 77 Ödlund, Ann. *Sönderfallande stater*. Stockholm: Swedish Defence Research Agency (FOI), 2006. FOI-R—2121-SE. s.11-12;
- 78 International Crisis Group. *Sudan: A year of War*. s.5; Walsh och Koettl. 'How a U.S. Ally Uses Aid as a Cover in War'. *The New York Times*.

LÄS MER FRÅN FOI:s AFRIKAPROGRAM

Israel och Afrika: Gazakriget kyler ner israelisk-afrikanska relationer av Aron Lund. 2024.. FOI-R--5619—SE

Regional Security Dynamics in the Horn of Africa av Anna Ida Rock och Erika Holmquist. 2023. FOI Memo 8194.

Afrika och kapplöpningen om strategiska resurser av Carina Gunnarson och Olivier Milland. 2023. FOI Memo 8179.

Kinas växande säkerhetsengagemang i Afrika av Gabriella Körling, Olivier Milland och Pontus Hansson. 2024. FOI Memo 8535.

Russia's relations with Africa: Small, military-oriented and with destabilising effects av Karolina Lindén. 2023. FOI Memo 8090.